

Kresna.

*Na polju klasi se upogibljejo
kot v sanjah se na bilkah zibljejo
v poletno noč.*

*Cvetov zdaj čas in čudnih je semen
vse polno gleda vejic iz slemen
v poletno noč.*

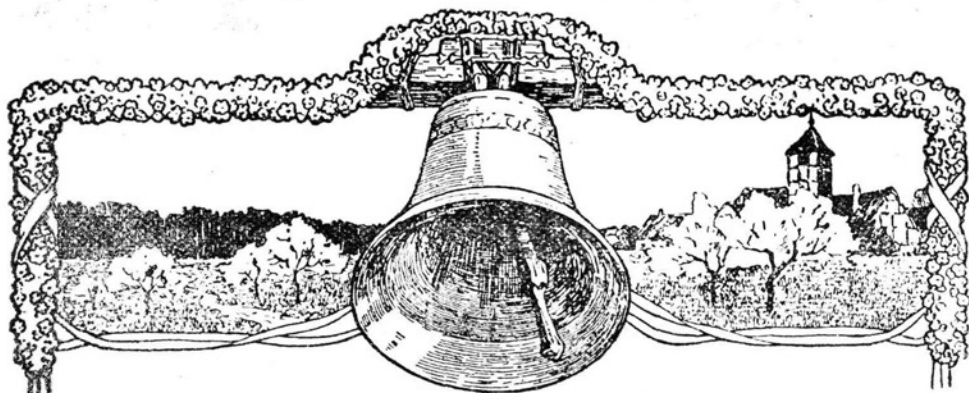
*Na nebu zvezde se prižigajo
kresnice iz lesov se dvigajo
v poletno noč.*

*Vse polno gleda cvetja mi iz koč,
obstal tam sveti Ivan je, gredoč
v poletno noč.*

*Obstal tam sveti Janez je gredoč
in vrgel je v gnilobo ogenj vroč...
v to kresno noč!*

Pomenki.

Pod farnim zvonom.

Naše ljudstvo je ponosno na svojo faro. »Naša fara nima para«, tako se postavljajo farani in ponosno zro v zvonik župne cerkve. »Doma sem pod tem zvonom, krščen pri tem kamnu«, to so izrazi, ki nekaj pomenijo.

Slovenske fare na Goriškem imajo za seboj dolgo zgodovino. Nad 700 let obstajajo samostalne duhovnije, kot Volče, Bovec, Šentvidska gora in Solkan. K Šentvidski gori je spadalo takrat tudi Cerklje in Spodnja Idrija (pri Fari). Sto let pozneje sta se tem duhovnijam pridružila še Tolmin in Kobarid. Predstojniki teh najstarejših far na Goriškem so se imenovali vikarji, t. j. namestniki kapitlja v Čedadu. V resnici so bili omenjeni vikarji že pravi župniki, imeli so svoje pomožne duhovnike, katere so sami izbirali, pa tudi sami iz svojih dohodkov plačevali. Od teh prvotnih župnij so se tekom stoletij odcepile številne duhovnije, vendar pa je ljudstvo še dobro ohranilo v spominu prvo faro in jo ponekod nazivlja »mati« fara.

Med stare fare prištevamo tudi: Devin, Prem, Komen, Rihemberk, Dornberg, Kamnje, Vipavo, Senožeče in Postojno. Gorica je spadala do 1354. l. še k solkanski župniji. V tem letu šele je postala cerkev sv. Hilarija in Tacijana samostojna župna cerkev. Tržaški okoličani so dobili lastne župnije šele koncem 18. stoletja, prej so bili podložni tržaškemu kapitlju.

V starih zapisnikih, ki jih hranijo arhivi teh najstarejših župnij, je opisana cela zgodovina našega rodu. Ti stari pergamenti so nam jasna priča, da so na teh tleh prebivali ljudje naše krvi, a neprimeroma odločnejši v veri in stanovski zavesti, kot smo mi. Z brezprimernim naporom so zidali cerkve, postavljali znamenja, gradili pokopališča, župnišča in šole, ki so najlepši trajni spomeniki njihove farne zavesti in obenem najlepši zgled nam, ki smo postali mrzli in odtujeni družini, ki se imenuje: naša fara.

Domača cerkev.

Edini skupni družinski dom, ki daje zavetje vsem vaščanom, je farna cerkev. Kakor kolkja nad piščeti čepi sredi hiš in hišic ter z visokim zvonikom kaže vsem prebivalcem, da nimajo na tem svetu stalnega doma temveč, da pelje njihova pot kvišku — v nadzvezdni dom.

Nekdaj so pokopavali okolu cerkva mrliče, da so po trudni zemski hoji našli počitek tam, kjer so celo življenje iskali pomoči. Ko so farani prihajali v nedeljo k maši, so obiskali obenem počivališča umrlih sorodnikov in ovenčali njih grobove s svežim cvetjem in brlečimi svečkami. Ta dan sta bili združeni v pristrčnih pogovorih vojskujoča se in zmagoslavna družina. Duh pokojnih prednikov je dan za dnem plaval nad vasjo in gledal boje onih, ki so živeli. Celo ponoči, ko angel miru razpne nad vasjo svoja krila, bedijo

umrlih duše, bele lilije,
pojo in molijo vigilije.

(Aleksandrov - Murčn.)

Najbolj odločilni trenutki v človeškem življenju se odigrajo v domači cerkvi. Vanjo prinese novorojenčka, da ga v krstni vodi in skrivnostni milosti prerodi Duh božji. Pred oltarjem domače cerkve se združi prvič srce otroško z Ljubiteljem malih, pred istim oltarjem se sklene dvojje človeških src v nerazdružljivo živlensko zvezo in ako je najvišji Duhovnik izbral katera izmed nevrednih za namestnika svojega, zapoje izvoljeni zopet pred domačim oltarjem svoj prvi novomašni slavospev. Zadnja pot človekova pelje zopet v domačo cerkev in odtam v — jamo.

Zvonovi, zvonite !

Farna cerkev je veren izraz mišljenja in čustvovanja faranov. Le oglej si jo od znotraj, pa boš takoj uganil, kakšne ljudi ima vas! Že cvetlice na oltarju dihaajo vaški značaj. Tam v gorah krasi pozimi smrečine vejice tabernakelj, dočim v dolinah cveto rdečke okrog bivališča božjega. Navada je, da dekleta v vasi tekmujejo, katera bo vzgojila lepše cvetke, ki naj bi ob slovesnih praznikih krasile oltar. Tam, kjer je oltar zapuščen, oropan cvetja kot na veliki petek, prav gotovo ne cvete živahno versko življenje. Isto, kar velja za oltar, velja tudi za slike, zastave in za cerkveno opravo. Marsikje so pokojni domači umetniki z vso dušo naslikali podobe, s katerimi se ne morejo postavljati niti mestne cerkve. Njihove čopiče pa ni spremljala le barva, temveč tudi tiha, skromna molitev.

Najbolj so pa ponosni farani na zvonove. In kako bi ne bili? Pesem zvonov se jim je priljubila. Ljubezljivo in proseče vabijo utrujene in obtežene v posvečene, prostorne cerkve, kjer so klečali nekdanj očetje in matere ter našli mir in zadovoljnost. Različna je ta pesem zvonov, kot so različni dogodki, ki jih zvonovi opevajo. Vse drugače pojejo zvonovi v adventnih

zornicah, kot v otožnem postu, popolnoma drugo melodijo ubirajo v sveti noči, ko nalahno pojejo uspavanko svetemu Detetu kot pa za Veliko noč, ko zmagoslavno proslavljajo Krista zmagovalca. Strašen in pretresljiv je njihov glas, ko rezko in pretresljivo kličejo na pomoč ob času ognja, proseč in grozopoln je njihov jek, ko naznanjajo divjo nevihto in žalostna ter turbozna je njih pesem, ki jo pojejo zadnjič človeku ob njegovi smrti. Ljudje poznajo te melodije in pusto ter strašno bi jim bilo, ko bi utihnili zvonovi. Rano jutro s svetlo zarjo mora pozdraviti jutranja pesem zvonov in uspavanko ugaslemu dnevu morajo zopet zapeti zvonovi. Lepa je ta pesem takrat, ko jo v pomladi slavčki prenašajo na perutih, lepa je celo takrat, ko jo divja burja sunkoma podi mimo hiš in skal. Le zvonite, zvonovi, po naših vaseh! Zazvonite z vso slovesnostjo, da bodete preglasili ves razkavi šum sveta in se bo vzbudila naša duša iz smrtnega spanja, ko bo slišala vaše božje besede in nebeške speve! Naj vaši iskreni in proseči glasovi vzbudijo hrepenenje po svetem miru tudi onim, ki so ga zgubili. Zvonovi, zvonite!

Gospodov dan.

Ni lepše slike iz življenja našega naroda, ko je nedelja po naših kmečkih župnijah. Naši kmečki domovi so osnaženi, sobe lepo snažno pometene, klopi in mize pomite, kuhinjska posoda vsa bliščeča, saj so se prejšnji dan še pozno zvečer trudile nad njo pridne roke. In pripravljanje za cerkev! Oče in starejši člani družine so obrili skrbno obraz, fantje poiskali lepšo suknjo in klobuk, dekleta lepše krilo in jopico, mamica pa znaša že vse jutro srajčke in obleke za malčke.

Nedeljsko jutro.

Med tednom so delali vsi potni in zamazani, nedelja pa jih je prenovila. Komaj odvabi, hitijo trumoma po vseh potih in stezah proti cerkvi možje, fantje, deklice, dečki, otroci ob rokah očetov, rdečelične mladenke z molitvenikom, vsi žarečih in slavnostnih obrazov.

Zazvoni. Oglasijo se orgle, zadoni petje, zatrepečejo ustnice in zamolijo srca. Koliko prošenj se dviga v nebo! Nov teden prihaja in z njim nove težave in presencčenja. Duša, ta uboga naša duša, potrebuje moči in podpore, da ne opeša.

Sivolasi mašnik se sklani. Proseče prosi odpuščanja zase in za one, ki so združeni z njim v isti družini. Govori! Kakor je rodovitna zemlja, ki jo obdeluje naš kmet, kakor so rodovitne naše njive in vinogradi, tako dobra in rodovitna zemlja je tudi naše, še nepokvarjeno kmečko ljudstvo za zrnje besede božje.

Daruje! Na zlati pateni dviga kruh in z njim nešteto src in hrepenenj: upe in bojazen, pomanjkanje in domotožje, utrujenost in razočaranja, solze in žalje in veselje, katerega pusti nebo rasti tudi po naših kmečkih domovih.

In zatem? Nebo se približa zemlji. Najsibo breme naše še tako težko in naše solze še tako grenke — takrat, ko prihaja Gospod, se olajšaj peza bremena in osuše potoki solza.

Veste, kaj mislim, kar si izreči ne upam? Med polni glas orgel zabrni srebrni glas zvončka. Petje umolkne, po celi cerkvi zavlada skrivnostna tihota, kolena se pripogibajo in celo najkrepkejša pleča mož se sklonejo globoko k tlom. Takrat obiše Bog svoje ljudstvo in sivolasi duhovnik Ga dvigne v koščku pšeničnega kruha, da zro človeške oči skritega Njega, katerega bodo gledale nekoč očitega. V nedeljo šele začuti človek, da je v resnici bitje neizmerne vrednosti, ker zaradi njega sam Stvarnik zapusti nebo in ga zamenja z zemljo.

Ni dovolj! Zopet pozvoni in Bog prihaja v srca človeških otrok. Nihče ni izvzet. Tam zunaj cerkve, o ja, tam zunaj so ljudje bogati in ubogi, imenitni in preprosti, učeni in neučeni — tu pred skupno družinsko mizo pade vsa stanovska in socialna razlika. Kdor išče Boga v obhajilu, ne more tudi v praktičnem življenju zatajiti tega pridobljenega prepričanja. Dobro vem, da bo tam zunaj cerkve kralj ostal kralj, berač ostane berač. Vemo, da gospodar in hlapec ne bosta zamenjala svojih vlog — nekaj pa tudi vemo: da se bo ostrina nasprotstva med njima omilila, ker bo Evharistija spremenila njih srca. Bogataš tudi zunaj ne more pozabiti, da je pri obhajilni mizi z njim enakopraven klečal ubogi hlapec in da je Kristus objemal oba z enako ljubeznijo. Ta tihi in globoki vpliv, ki se izliva iz Hostije, čutijo vsi, ki so v nedeljo deležni svetega družinskega obeda.

Maša je končana. Še enkrat dvigne župnik roke v blagoslov želeč, naj bi spremljal ljubljene farane v veselih in žalostnih trenutkih novega tedna. Zatem utihne petje in done le orgle. V močnih valovih odhajajo farani od maše in z njimi gre nedeljski mir in blagoslov. — — —

Škoda, da je danes toliko ljudi, ki nimajo več priložnosti, da bi doživljali to srečo kmečke nedelje, ker jih je usoda priklenila na mesto. Imamo žalibog veliko ljudi tudi po deželi, ki so se prostovoljno odcepili od tistega živega organizma, ki zna buditi vedno nove vire veselja v človeku, od Cerkve in njenih nedelj, praznikov in obredov. Zato je glavna krivda na ljudeh samih, da ne čutijo več noben dan nedelje v srcu, da so jim vsi dnevi tedna enolični členi dolge in puste verige življenja, ker so zgubili vero in potrgali vezi s cerkvijo. Vera je tisti glavni činitelj, ki napravi sedmi dan v tednu tako srečen in blagoslovljen za človeško srce. Ko človek zavrže Boga in se udiha stvarem, postane suženj stvari in celo v nedeljo se ne more otresti tega suženjsva.

Zato je toliko nemira v naših vaseh, ker nočejo ljudje uživati nedeljskega miru. Ta dan si človek lahko v tihoti stavi vprašanje: ali je vredno? Ali se izplača delo tvojih tednov? Ali se izplača ta nemir, boj in trud delavnika? Nedelja je dan opazovanja naprej in gledanja nazaj. Samotnost in nedeljski mir sta polna svetih misli.

Nedelja je dan miru za telo; duša ta dan ne počiva, temveč gre iskat hrane za sebe v večne višave duševnosti. Ko v tovarnah utihne sikanje jermenov, ropotanje in piskanje strojev, ko kmet odloži lopato, uradnik zapusti pisarno, takrat začne živeti v človeku duša. Medtem, ko je v nedeljo vse mirno v kmečkih domovih, je duša ljudstva v kraljestvu poezije in modrovanja. Družinski oče vzame v roko časopis, prebira novice in modruje o svetu, stara mati poišče pratiko, dekle prebira »Čolnič« in Mohorjeve knjige, otroci nadlegujejo mater, da jim pove zgodbico, fantje se zbirajo pod lipo, balinajo in se resno ali šaljivo pomenkujejo. Vsi se današnji dan zamišljajo v neki drugi svet, kjer se počuti njihova duša po šestdnevnem delavniku tako zadovoljno. Nedelja napravi telesne in duševne delavce za narod pesnikov, svetnic in mislecev. Kar jim delavnik vzame s svojim enoličnim in utrudljivim delom, jim vrne nedelja v obilni meri. V

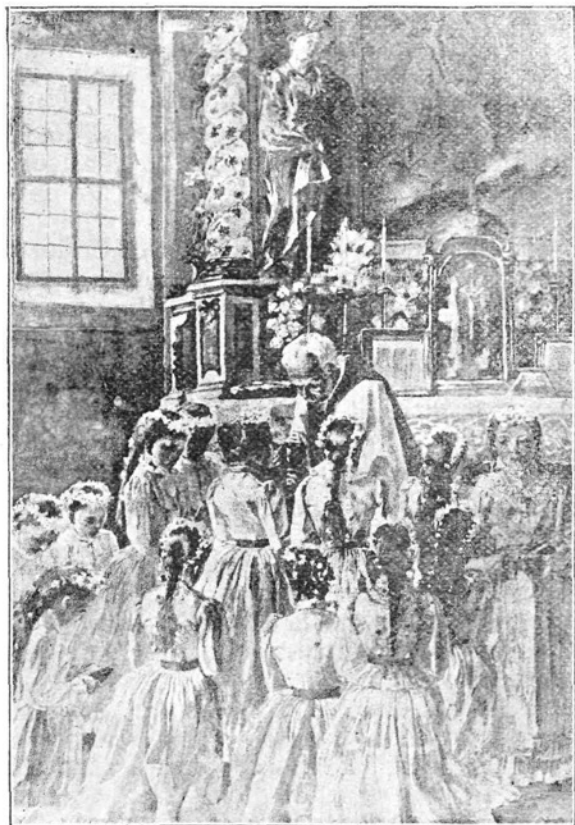
nedeljo je prilika, da v cerkveni klopi med sveto daritvijo, pogleda človek v tiho kamrico svojega srca in uglađi ter popravi, kar je zagrešil med tednom. (Dr. Jeraj: Ob skrivnih virih.)

Moderno življenje izpraznuje cerkve in polni gostilne. Zato je tudi v dušah modernih ljudi duh pijanstva, verolomstva in prepirov, ker je iz njih izginil Duh božji: duh miru in zvestobe.

O, da bi zvonili nedeljski zvonovi našemu rodu in ga polnoštevilo zbiralokrog Njega, ki je zaklical vsem: »Pridite k Meni vsi, ki ste trudni in obteženi — in poživil vas bom!«

Pri župniku.

Kar je družini oče, to mora biti župniji župnik. Naše ljudstvo rabi lepo primero: Duhovnik se poroči s faro. S tem hoče povedati, da je edina skrb in ljubezen župnikova njegova župnija, ne pa lastna udobnost. Še več! Ta

Pustite male k Meni!

prislovica pomeni, da ni župnik od oblasti nastavljen »uradnik«, temveč dobri pastir, ki se ne brani stopiti med farane. Ni poslan zato, da bi širil kraljestvo božje tam nekje izven nas in preko nas. Kraljestvo božje je v srcih, t. j. v ljudeh. Zato je njegova dolžnost, da se približa ljudem, da stopi s prižnice doli, da ne gleda le v seznam duš, ki ga ima v pisarni, temveč da gre med svoje farane, spozna njih rane in postane njih Samaritan. Duhovnik mora biti v prvi vrsti socialno čuteč: ne sme mu biti vseeno, če farani tupe, stradajo, se izgubljajo, ne, tak župnik bi bil rabinec, ki je šel mimo ranjenca ter molil svoj »hatora«, ne da bi pogledal revčka.

Nam Slovincem je to jasno kot beli dan. Duhovniki, ki žive in so živeli med našim rodom, so

bili in so tesno spojeni s svojim ljudstvom. Kako bi ne bili? Saj je vsak slovenski duhovnik vzrastel iz ljudstva. Dobro pozna veselje, šalo in smeh svojega naroda — pozna pa tudi njegove bridkosti in bolečine, njegove skrbi, nadloge in stiske. Vê, kaj je pomanjkanje in revščina (saj je bil sam rojen največkrat pod slamnato streho), vê, kaj so ne-

sreče, pičli zaslužki, kaj je bolezen, žalost, krivica, smrt ... Pravi duhovnik vse občuti s svojim ljudstvom, in ker občuti, tudi pomaga, kjer more. Ni treba, da bi povelečevali duhovnike, saj je v veliki božji knjigi jasno napisano, koliko časnih dobrot so že storili ljudem.

Gospod Janez je pisal. Nekdo potrka plaho na vrata. »Naprej!« »Hvaljen Jezus, gospod!« »Na veke! Kaj bo, Tereza?« V sobo je stopila bleda žena. Lica je imela sprana do solz in iz obraza ji je sevala lakota. »Gospod, v bolnišnico moram. Jetika se me loteva. Otroke moram pustiti doma in skrbti me. Mene ne bo več domov, mož je padel, sami bodo ...« Bolesno je zakašljala in umolknila. Staremu župniku se je utrnila solza, na križ je pogledal in dejal: »Ne bodo sami! Le pojdi mirno v bolnišnico. Za sirotice bomo poskrbeli.« Pa je segel v predal, izvlekel papir, ga stisnil bolnici v roko rekoč: »Par lir za pot!« Brez besed se je ločila žena, samo v srcu je nosila milo prošnjo za onega, ki je bil pravi namestnik Njega, ki je učil: »Povem vam, kar ste storili najmanjšemu izmed mojih bratov, to ste Meni storili.«

Pozno zvečer je bilo in burja je tulila. V župniški veži je zaropotalo. Gospod Janez je vstal, vzel luč in posvetil. Med vrati se je opotekal pijan mož. »Matija, kaj iščeš?« Pijanec je zaklel, padel na tla in obležal. Pa ga je dvignil gospod Janez, nesel v sobo na klop, naročil mu kavo in čakal, da se je prespal. Ko se je Matija zbudil, je plašen pogledal okrog sebe in ves zbegan ječjal: »Gospod, pijan sem bil, pa so me nahujskali, naj grem nad vas in vas zabodem. Vi ste mi stregli, pa še vedeli niste komu! Gospod Janez, odpustite, nikdar več, kot je resnično Bog v nebesih, nikdar več!« — Vesel ga je spremil župnik do vrat in še plašč mu je posodil, ker je divljala zunaj nevihta. Tisti večer je gledal gospod Janez sliko Krista, dobrega pastirja, ki nese po skalnatih tleh izgubljeno ovco na ramah. In toplo mu je bilo pri srcu.

In tako so prihajali k njemu dan za dnem ob vsaki uri: prišli so žalostni, pa jih je potolažil, slabi so prišli in jih je podprl, preganjani in jih je obranil, zatiralci in jih je ponižal. Tam gori na nebu pa je njegov patron sv. Janez zapisoval v knjigo večnih del z zlatimi črkami dobra dela in pri vsaki strani še dostavil: Nevedne je poučil, tri duhovnike je vzgojil, mladino je ljubil in žrtvoval za svojo faro svoje zdravje, svoje dobro ime — prav vse! Za to knjigo pa je vedel le Bog in nebeščani, ljudje zanj niso vedeli ...

Pa to je bila šele ena knjiga dobrih del gospoda Janeza. Drugo, veliko lepšo in obširnejšo, pa so pisali angeli božji. V tej knjigi se bere: Tridesetkrat in sedemkrat je pripeljal mlade, nedolžne otroke pred bogato obloženo mizo božjo in s tresočo roko ter solznimi očmi delil mladim dušam nebeški kruh ...

Vsako jutro je sedel v spovednici in vlival božji mir, tolažbo in milost v srca izgubljenih sinov in hčera. V morje neskončnega božjega usmiljenja je potopil tudi največje hudobije, ozdravil najhujše rane, sprijaznil najbolj strupena sovraštva, osnažil najbolj zamazane poročne prstane ... Župnik Janez je zdravil, za to je imel zdravo faro ...

Na zadnjih straneh te knjige življenja pa so spisali posebne liste oni, ki jih je gospod Janez pripravil za zadnjo pot. Takole se bere: Nešteto noči je hodil v temi, po samotnih potih, po stezah, mimo prepadov, v burji, dežju, snegu, da nas je otel iz žrela volka in nam prinesel sveti krepčilni kruh, da nismo omagali v zadnjem boju..

In Gospod Bog je gledal knjigo svojega služabnika Janeza in vesel pripomnil: »Glejte, zvesti in modri hlapec«!...

Tak je bil župnik Janez in njemu sledijo v življenju nešteti... Pa niso vsi taki! Nikar se ne prenaqlite, prijatelji! Priznajte: ogromno število jih je! Kateri pa niso, niso po lastni krivdi in po krivdi mesa. Ti ljubijo složno življenje, ljubijo denar, ljubijo časti — vsi ti so pa tatovi, ki so se prikradli

Težka pot.

v svetišče Gospodovo in Bog jih bo sodil. Nikar jih ne obsojajmo mi in nikar ne mečimo kamnja v nje! Ne kamna, prijatelji, molitve so potrebni. Pravijo, da kdor v življenju kamnja in zaničuje duhovne, nazadnje nepričakovano umre brez duhovna. Ali sta te dve stvari v kaki zvezi med seboj, ali nista... si ne upam trdit! — to ve Bog.

Tiha žrtev.

Nekje na Slovenskem, v priprostem selskem domu na samoti je živel sivolas duhovnik. Devetdeset let mu je bilo, noge in roke so mu bile opešale, hrbet se mu je uklonil pod težo let; tudi oči mu niso več služile. Na palico se opiraje je zmogel komaj dvajset korakov poti s hišnega praga na vrt k skromnemu uljnaku na klopico, kjer mu je neskončno dobro delo v ljubem božjem solncu. Na faro k maši že zdavna ni več mogel. Zato si je dal postaviti skromen oltar v lastni hiši. Tu je molil in maševal. Ker pa že ni več videl brati, je molil v petek in svetek samo ene in iste mašne molitve,

molitve na čast preblažen¹ nebeški Gospe, katere je znal na pamet. Svoj skromni oltar pa je dal okrasiti s petimi podobami, s podobo Izveličarjevo in Njega vernima apostoloma Petrom in Pavlom. Iz svojega rodoljubnega srca preverjen, da bi bilo grdo, če ne bi posebno počastil še slovanskih apostolov, je dodal trojici še podobo sv. Cirila in Metoda. Ta oltar in pa solnčna klop pred ulnjakom sta bila ves svet, ki ga je starček še doživljal telesno. Njegov duh je bil pa še mladosten in svež ter je dobro umeval čas, ki se je snoval ob njem, ki je šel svojo viharo pot ob njegovi tihi samoti.

Tako je živel nepoznan, le njegovi prijatelji so ga od časa do časa posečali in mu prinašali vesti iz tega sveta. Veliko tega, kar so mu pravili že ni več prav umel, a toliko je spoznal, da je vse drugače, kakor pa je bilo za njega dni. Čul je, kako propada vera v Slovencih, kako raste greh, kako se šopiri razuzdanost, kako gospodari nepoštenost, kako umira v nekaterih celo ljubezen do materinega jezika.

Neverjetno je zmajal z glavo. In če so mu trdovratno ponavljali, da je božja resnica, kar so rekli, je še dvomil in tolažil: »Bratje mili, pomislite vendar! Saj so tudi za mojih dni živeli ljudje, ki so izdali vero in jezik. Pa ti ljudje niso bili slovensko ljudstvo in preden so pomrli, so se še ti spokorili. — To nikamor ne kaže: Slovenec pa brez Boga, Slovenec pa razuzdan, segolten? Na kaj pa? Močnejši more biti, ker ima moč. Odkod bo naša moč, če ne bo iz ljubezni, poštenja in Boga? Ne bodite šalobarde!«

Pa so mu povedali in dokazali, da se moti. Celo to so mu povedali, da je Bog kaznoval naš rod in ga razklal kot piščal. Tedaj pa je povetil glavo na prsi, ugasle oči so se mu še plašneje razprle. Kako da se mu besede trgajo iz srca, je potožil: »Če je to res, potem je Bog dopustil. Za kazen je dopustil, ker je Slovenec zatajil Boga in ne ljubi več svojega milega jezika...«

»Gospod, prizanesi!« je sklenil na to roke. Solze so mu kakor potok oblivale lice, upognjen in slab se je vlekel v svoje svetišče pred oltar in se zgrudil pred svojimi božjimi prijatelji. »Križani«, je vzkliknil, »ali je res?«

Iskal je sveto obličje. Zadnji žarek zahajajočega solnca mu je obsvetil lice. Tisto trenotje je ugasnil. Temno in žalostno je bilo obličje Kristusa in celo obrazi svetcev so turobno zrli nanj.

»Gospod moj, prijatelji božji! Prizanesite, prizanesite!« In je čakal in strmel, a žalost njegove duše se ni plegla. Naraščala je, in je čutil, kakor da mu bo umreti tisto uro. Roko je stisnil na srce, drugo je proseče stegnil h Križanemu: »Gospod, ne smrti, zdaj še ne! Rad bi videl, da bi se vrnilo moje ljudstvo k Tebi. A če hočeš žrtve za spravo, vzemi, kar imam. Kar imam...« In spomnil se je svojih oči, samo še nekaj solnčnih žarkov so srkale.

»Oči!« je vzkliknil zdaj pred Zveličarjem, »Gospod, slabe so in stare, opešale so mi, a vendar še ločijo solnce — oči vzemi, Gospod, za spravo, za moje ljudstvo, za moj rod!«

In zgodilo se mu je čudno. Bolečina v duši je splaknila. Kakor prečudna godba je zavelo ob njegovem ušesu, prečudna svetloba je ožarila svete like na oltarju pred njim. Niso bili več samo mrtev les, živeli so, vidno so jim igrali udje in živele črte v licu. Trepalnice so se odpirale in zapirale, kri je dihala v lice; obrvi so se sršile svetemu Petru, brazde na čelu so se stisnile v jake gube svetemu Pavlu, sveti Ciril se je nagnil rahlo svetemu Metodu na uho, ki je glavo dvignil, kakor da se je prebudil iz zamišljenosti. Izveličar med njimi edini ni trenil, a bil je kakor ves zavzet od nepojmljive svetlosti.

Starček je drhtel v neskončni blaženosti, razširil roke in ponovil vneto:

»Oči za moj rod, Gospod!«

Tedaj je Izveličar zganil z ustnicami in dejal:

»Zato, ker si ljubil...«

S krikom veselja se je zgrudil sivi svečenik. Le to je še vedel, da je slep...

(Po dr. I. Preglju: Slovenska legenda.)

Dr. M. Brumat.

Nove steze.

Najvažnejše spoznanje.

Prosvetna zveza« hoče ustvariti nove ljudi med nami, nov rod, ki bo kos velikim socialnim nalogam sedanjosti. Na dveh slikah iz davne preteklosti sem vam pokazal veliko razliko med starim in novim človekom in deloma že tudi pot, ki vodi do temeljitega prerojenja.

Fantje in dekleta, ki ste s premislekom brali zgodbi o starem in novem človeku, ste si morda že sami stavili veliko vprašanje, kaj naj sodite o samih sebi, da - li naj se prištevate med nove ali med stare in prastare ljudi. Spoznanje, da je v nas veliko starostnega in gnilega, je nujno potrebno, da se moremo resno in vneto lotiti dela za naše prenovljenje. Sv. Pavel in sv. Marija Magdalena, o katerih smo govorili, sta najprej jasno spoznala vso lastno izprijenost, nato šele sta z odločno voljo ubirala nove steze in pota k pomlajenju svojega življenja. Taka mora tudi današnji, tako zvani moderni človek spoznati, da je v njem prav za prav krvavo malo resnično modernega in novega, ampak da je prilično tam, kjer so bili moderni Grki, Rimljani in drugi veliki narodi, predno so se v lastni »modernosti« potopili in uničili; šele potem bo mogel ubrati pota z izvoženih kolovozov, ki vodijo v pogubo, na prave steze novega, pristno modernega in srečnega življenja.

Vprašajmo se torej, dragi mladi prijatelji, kako je z nami. Ali niso morda naši mladeniči in dekleta po večini tako neizmerno stari, da nam je obupati nad tako obnovitvijo njihove mladosti, ki bi nam zagotavljala zares sveže sile za naloge sedanjosti in bodočnosti? Naša mladina je kajpada nova in moderna, če tako imenujemo ljudi, ki znajo pisati in brati, ki poznajo časopise in knjige, ki prižigajo ogenj z voščenkami in ne s kresilnim kamnom in gobo. Da, moderni smo, če se to pravi potovati z železnico in avtomobilom namesto s poštnim vozom, če se to pravi imeti na mizi električno luč namesto skromno brleče svečice, da, kar najbolj moderni smo, če se to pravi kolikortoliko umevati domačo in tujo politiko, poznati važnost socialnega vprašanja in o njem debatirati noč in dan. Po moji misli se pa radi vsega tega vnanjega napredka današnja doba nikkor ne more imenovati boljša od katerekoli prejšnjih dob. Ali se vam ne zdi, da bi bil Neron prav ista starinska surovina, čeprav bi bil gledal na ognjeno morje od njega samega zažganega Rima s kakega modernega zrakoplova in s pomočjo najnatančnejšega modernega drobnogleda? In ali ne mislite, da sta bila sv. Peter in sv. Pavel v ječi resnično modernejša od tega trinoga, čeprav sta ždela v velikem trpljenju, pomanjkanju in revščini, dočim se je napajal Neron s svojo pokvarjeno tovarišijo z vsemi najmodernejšimi nasladami tedanjega Rima? Torej ne zunanja kultura, ampak srčna kultura je tista, ki dela človeka močnega ali slabotnega, starega ali novega in modernega.

Neron je šel in pustil le smrad svoje izprijenosti za seboj. Peter pa je skala, na kateri je zgrajena vsa resnična kultura, ves pravi napredek do danes.

Če torej želimo vedeti, je-li naša mladina pristno moderna, ne smemo vprašati, ali spoznava uro dneva po senci na hišnem pragu ali po moderno izdelani žepni uri, ampak pogledati moramo v njeno dušo. Spoznati moramo gibal njenih dejanj, besed, misli in želj. Ako opazimo, da ne spoznava pravega Boga, je moderna kakor afrikanski malikovavci; ako Bogu ne mara služiti, je moderna kakor Lucifer; ako je požrešna po zemlji in mamonu, je moderna kakor Lot in Juda Iškarijot; ako jo vso zavzema požrešnost po jedi in nezmerni pijači, je moderna kakor svetopisemski požeruh in bakanti; ako jo obvladuje nečisto poželenje, je moderna kakor Putifarjeva žena in starci iz zgodbe o Suzani; ako vsa nori za plese in druge take lahkomiselne naslade, je moderna kakor Herodijadina hči; ako ne ljubi bratov in išče le sebe, je moderna kakor Kajn itd.

Prijatelji, kar groza nas je, ko gledamo današnje ljudi, ki so ponosni na modernost svojega mišljenja in dejanja, pa mislijo in delajo tako, kakor je mislil in delal izmeček človeštva od stvarjenja sveta do danes. Z groznim studom poslušamo pesem o napredku, ko se proslavljajo kot moderne in novodobne take stvari, ki polnijo s smradom najhujše mrhovine ozračje vseh stoletij in narodov.

Da, naša doba je polna iznajdb, vnanja kultura je zelo napredna in moderna, toda srca so stara kakor človeški greh; po vsem modernem svetu se širi duh gnilobe, ki jo nemilo občutijo celo paganski Indijci. O tem nam pričajo zlasti spisi Rabindranata Tagoreja. Ta indijski pesnik in pisatelj, ki svari svoje ljudstvo, naj se ne da preslepiti od vnanjega napredka moderne Evrope, da bi iz sijajne kupe srebal strup tega moralnega mrliča in se tako samo ugonobilo.

Le nikar si ne prikrivajmo, da je tudi v naših mladih ljudeh vse polno tega starega grešnega duha. Žalostno pa je, da tega kar nič ne uvidevajo in da se s ponosnim nasmehom odevajo v stare, do studa obnošene cunje in si bijejo na prsa. češ: Glejte nas, kdo si upa tako; smo pač moderni, otresli smo se srednjeveške ozkosrčnosti!

(Nadaljevanje sledi.)

P.

Naša društva in gostilne.

Nimamo namena napadati naših gostilničarjev, saj vemo, da je med njimi lepo število mož poštenjakov. Vemo tudi, da je gotovo število gostilen potrebno. Ne bili bi pa odkritosrčni, če bi se bali izpovedati, da je dve tretjini gostilen po naših občinah nepotrebnih in torej škodljivih. Gostilna je navadno tisto gnezdo v občini, kjer se na dva načina kvari in pohujšuje mladina; prvič s tem, da se jo navaja s pijačo k nezmernosti, pijačevanju in zapravljanju, drugič pa s tem, da se ji s proticerkvenim in protiverskim govorjenjem ruje in kralde iz srca verski čut, ki je temelj poštenja in tudi narodne odločnosti. Iz tega je torej razvidno, da ima gostilna silen vpliv na razvoj mladine in tudi odrastlih. »Prosvetna zveza«, ki ima včlanjenih toliko mladinskih društev, ima tudi dolžnost zavzeti do gostilen ono stališče, katerega ji narekujejo katoliška načela, zapisana na njenem praporu.

Prvo načelno stališče naše bodi: Društveno delo naj se vrši predvsem v društvenem prostoru. Tu naj bodo sestanki, poučno vzgojni večeri, petje,

predavanja, čitanje itd. Vsak fant ima tukaj dovolj prilike, da pokaže svoje zmožnosti, bodisi z nasveti, govori, petjem, pri igri in še drugje. Da je to naše stališče edino pravo, nam dokazuje, žal, pogled na naše gostilne po deželi. Gostilničar je na dva kraja odvisen, navzgor in navzdol, od oblasti in od obiskovavcev. Prav zato je med gostilničarji toliko ljudij, ki kolebajo zdaj sem, zdaj tja. Saj smo videli to v preteklem letu in gledamo še sedaj!

Je pa še drug razlog, ki smo se ga nakratko že v začetku dotaknili, zakaj naj se naši društveniki načeloma ne zatekajo v gostilne. Gostilna je namreč navadno zbirališče slabih elementov v občini; tu dobite vedno pijančke po poklicu, razne delomržne lenuhe in pohajače, zapravlјivce, ki jim ni prav nič mar dom in družina. Kar hočemo posebno poudariti je pa to, da je gostilna navadno središče protiverske gonje. Tukaj se zabavlja čez vero, duhovnike, bogoslužje itd. Zato imajo gostilne vejčidel naročene v verskomoralnem oziru brezbržne ali naravnost veri nasprotnе liste. Take gostilne naravnost izpodkopujejo temelje versko nravnega življenja in tirajo našo mladino in po nji ves naš narod v moralno in narodno smrt.

Vemo dobro, da se je včasih skoraj nemogoče izogniti gostilni. Tako n. pr. po kaki veliki prireditvi iščejo igralci in sodelovavci okrepčila in tudi razvedrila v gostilni; če se to zgodi, naj store to iz potrebe, ne da bi se izneverili načelnemu stališču glede obiskovanja gostilen. Vendar pa naj društvo ob tej priliki poskrbi, da bodo za člane na razpolago tudi brezalkoholne pijače. Na noben način pa naj ne vodi mlajših članov, šoli odrastle mladine, v gostilno; vsaj ti naj gredo takoj domov.

Drugo, pozitivno naše stališče pa bodi: Naša društva naj naravnost vzgajajo svoje člane k protialkoholnemu mišljenju in življenju. To naj se godi s predavanji, čitanjem protialkoholnih spisov in z ustanavljanjem treznostnih oziroma abstinencijskih odsekov. Člani naj pobijajo tisti neumni predodek, ki ga moramo žigosati kot znak nazadnjaštva, da je le oni »fejsť fant in pravi mož«, ki ga zna imenitno potegniti in zanj dajati. K takim krivim nazorom vzgajajo gostilne svoje, duševno omejene obiskovalce in lahko-mišljeno mladino. Takim bedastim predsodkom naj velja boj po naših društvih.

To naj bodo v kratkem načela, ki naj se jih drže naša društva. Ker pa velja resnica: več glav, več misli, bo dobro, če se oglase tudi drugi in doprinesejo svoje v pojasnilo k vprašanju, ki zadeva temelje našega narodnega življenja.

Večerna šola.

Pri Osredkarju so kosili. Živo in urno so rezale kose in pot je lil koscem curkoma na dišeče rednje. Dopoldne je padla največja senošet. Solnce je pripekalo z vso silo, zato so šli kosci po končanem delu v senco.

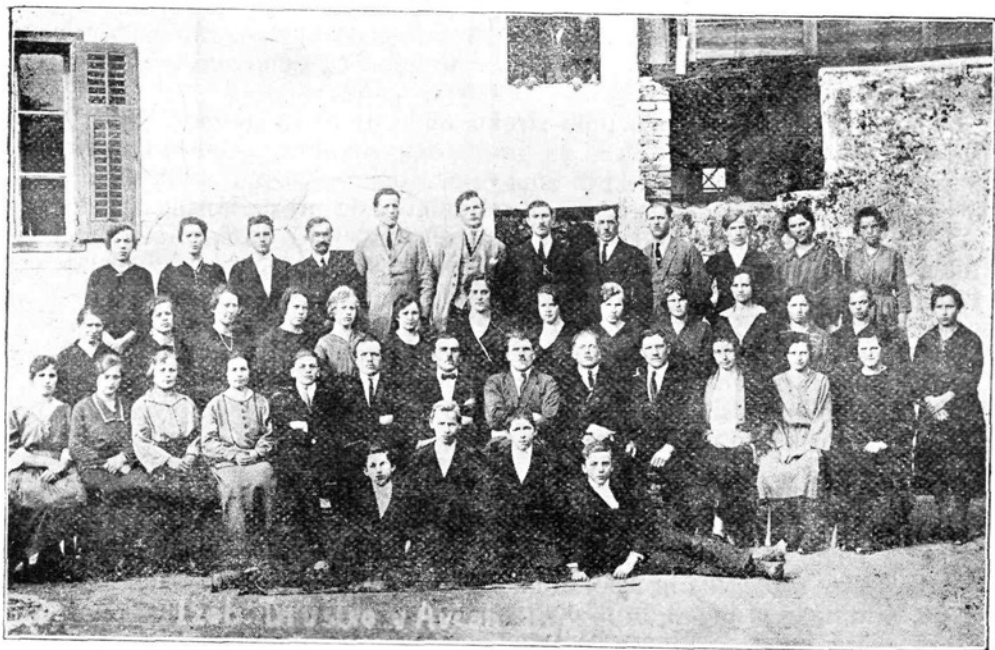
Osredkarjev gospodar se je vlegel pod košat kostanj, obrisal si je potno čelo in skušal zadremati — pa ni šlo, ker so bile muhe preveč nadležne in soparica prevelika. Mož je začel misliti in tuhtati, kot misli in preudarja nešteto gospodarjev zlasti v današnjih dneh.

»Presneto se težko živi,« tako je premišljeval. »Draginja in davki nas bodo zlomili. Delavci so dragi, obleka stane, družina hoče jesti in naj pride v hišo še bolezen, pa bo kup zvrhan. — Pa hvala Bogu, jesti nam za enkrat še ne manjka in zdravje se še krepko drži hiše. Nekaj drugega me boli!

Bolj ko se človek trudi in dela, tembolj ga prezirajo. »Zabiti kmet, zarukan gnojnar« in še druge neslane zabele nam vlivajo dan za dnevom na pleča. Nižji sloji niso nič več upoštevani in žuljeva roka se mora skrivati v rokavice. Bogataši in celo delavci v fabrikah zaničljivo gledajo na kmeta, se smejejo njegovi hoji, besedam in celo njegovemu trudu. — Pa naj bo še vse to v božjem imenu, ko bi bilo upati le boljših ljudi! In ravno glede tega slabo kaže: Mladina je skvarjena, vlačí se po plesih in gostilnah, že smarkovci kade cigarete, igrajo za denar, postajajo pred cerkvijo in kolnejo, da je moža strah. Izkvarjenost se je zarila prav na globoko in široko.

Je težko dandanes, dvakrat težko za gospodarja, ki naj skrbi za vse in jih preskrbi z vsem: jedjo, obleko, pijačo, kurjavo in zraven naj pa še pazi, da se mu družina ne skvari in ne zdívja.«

V fabriki je medtem sirena zažvižgala polдне in v farni cerkvi se je oglasil zvon. Osredkarjev gospodar je molil. Neprestano so mu pa misli uhajale k fabriki, visokim dimnikom in ogromnim stavbam, pod katerimi

Prosветno društvo v Avčah.

je od jutra do večera gihalo nešteto rok. »Sprememba je prišla na svet,« tako je modroval nadalje. »Kdo je poznal včasih fabriko! Pa se je naselila tuja golazen v naše kraje, pokupili so svet in začeli zidati. V par letih je stala fabrika. Ljudje so črli vanjo — vse je zapuščalo kmetijo in šlo k mašinam. Zaslužili so, to je res, a tujec, kapitalist je obogatel, naši ljudje so mu pa služili in metali denar na kup. »Halô! Oče, jest!« tako je zaklicala dekla in Osredkar je vstal, se zravnal in šel k delavcem, ki so polegli v senci okrog skledé in pridno zajemali. Osredkar je bil danes bolj redkobe-seden. Jeza na kapitaliste ga je tlačila in le z nevoljo jo je prikrival.

Za delavnikom je prišla kresna nedelja. Dekleta so pletle vence, da jih obesijo nad vrata, fantje so pa postavljali mlaj in znašali vejevje, da zažgo zvečer kres.

Gospodarju se ni ljubilo na vas. Staknil je med profesorjevimi knjigami slovensko knjigo s čudnim napisom: Dickens, *Oliwer Twist*. Prvotno jo je že mislil odložiti, pa je naletel v knjigi slučajno na zanimivo mesto, ki je govorilo o kapitalu. Vzel je knjigo, šel pod latnik in čital o velepodjetjih, akcijah, trustih in najrazličnejših družbah, ki so na debelo in široko grabile denar. Cela zgodovina kapitalizma se je razvijala pred njegovimi očmi.

Bilo je v srednjem veku. Takrat najdemo še redke kapitaliste. V Italiji so živeli takozvani Medici, ki so imeli ogromna posestva. Tudi nemški Fuggerji so bili denarno najmočnejša takratna sila, a v splošnem takrat še ni bilo kapitalistov. Tedaj je cvetela obrt. Rokodelci so lahko shajali, čeprav niso mogli polniti si blagajn, ker so jim cehi predpisovali stroge pogoje.

Leta 1492. so se pa odprla vrata v Ameriko in Indijo. Kdor je mogel, je šel iskat zlata v novi svet. Oni pa, ki so ostali doma, so pa začeli trgovati in odirati. Razvil se je v Evropi oni usodni liberalizem, ki je razbil cehe, odstranil meje in prepustil vsakemu svobodo konkurence. Nekateri so imeli srečo. Nagrabili so si kup denarja in s tem denarjem so zgradili tvornice. Delavci iz obrtniških in kmečkih stanov so zapuščali domove in delavnice ter drli v fabriko.

Preje so bili nekaki umetniki-strokovnjaki. Delo, ki so ga vzeli v roke, so znali opraviti celo. V fabriki so jim pa delo razdelili — postali so na ta način samo majhen delček, ki ni znal celega dela — postali so neučeni delavci, ki so vsled enoličnosti zdehali od dolgočasje pri razkosanem delu.

Prvotno so bili fabriški stroji še zelo enostavni. Ko so pa začeli tehniki tuhtati in izumevati boljše, hitrejši in trpežnejše stroje, so začeli delati v fabriki urnejše in cenejše. Za to delo ni bilo treba več toliko delavcev in še oni, ki so bili za to potrebni, niso potrebovali nikake predizobrazbe: Prišli so s kmetov in v par dneh so se naučili delati pri stroju. Ker je pa bilo možko delo razmeroma drago in ker so fabrikantje videli, da so za lahko delo pri strojih sposobne tudi ženske, so jemali v službo celo ženske in otroke. Fabrikantu ni bilo mar, če je s tem rušil življenje v družini, ni se brigal, če so nazadovala rojstva — on je božal stroje, ki so mu bili več vredni, kot živi ljudje.

Tako so delali ti podjetniki nekaj let. Ko so si nabrali zadosti velik kup denarja, so se naveličali skrbi. Kaj so si zmislili? Prodali so za drag denar fabrike, šli v svoje vile in lepo kadili cigare. Blagajne so imeli bogato zalozene. K njim so prihajali drugi podjetniki in prosili denarja na posodo. Dali so jim sicer denar, a zahtevali grozne obresti.

Medtem, ko so ti ljudje sedeli lepo doma, se je njih denar sam množil, ne da bi količkaj mignili z mezinco. Ti ljudje so bili posebne vrste ptiči, ki so samo ležali nad denarjem kot koklja nad jajci, pa so se izvalili lepi dohodki, bogati denarci. Tem ljudem pravimo kapitalisti v pravem pomenu.

Do teh zaključkov je prišel Osredkar, ko je čital knjigo. Še bi bral nadalje, pa se je medtem zmrščilo. Stopil je na vas, kjer so se zbrali vaščani, da zažgo kres. Ni minilo pet minut, ko se je začul strel, ogenj je zaplapolal in mladina je zavriskala in zapela.

Osredkar pa je zamišljeno gledal v visok ogenj in si mislil: »V tak plamen bi jih pometal te oderuhe brezdelne!« Pa ga je zdramila fantovska pesem in še sam ji je pritegnil: »Kajmaram če nimam, na hribu gradu!«

Dekliška greda.

F. G.

Dobrodelnost v dekliških krožkih.

Ste že mnogo čule in brale o dobrodelnosti, drage sestre? Pa v. vaših srcih, kaj stoji zapisano o tej tako lepo sestavljeni besedi? Vsaka izmed vas naj se vpraša, je li že premišljevala pomen te besede in kolikokrat jo je že udeleževala v praktičnem in vsakdanjem življenju. Kaj rada bi prisluškovala odgovorom!

Dekliški krožki! V poslovníku beremo o gojitvi prijateljstva, o umski vzgoji, o verski, družinski in narodni zavesti, a beremo tudi o skrbi za gospodinjstvo in o dobrodelnosti. Nekateri res marljivi krožki zadostijo v precejšnji meri vsem tem zahtevam — a ne vsi, zato vas vprašam: koliko ubožcev je v vaši vasi, ki so obubožali po lastni krivdi, po krivdi drugih ali po volji Najvišjega. Ali so vsi potrebni pomoči? — Vsi. — Kedo naj jim deli pomoči, tolažbe? Mar sebičneži, ki vidijo le sebe? mar brezsrčneži, ki nimajo srca in razumevanja za potrebe nesrečnih? Kdor kruha odmerjenega ne je — — kdor ni okusil bolesti — ne razumeva ... Toda v dekliških krožkih se zbirajo dekleta, ki hrepenijo po izpopolnjevanju duha in srca, zato ne smejo brezbrizno mimo toliko gorja! Zakaj ne bi smeli biti tudi nesrečneži deležni dobrot srečnejših? Kdor po lastni krivdi obuboža, potrebuje naukov, nasvetov in vzpodbude. Nesrečni, to je oni, ki ni še srečal sreče ali jo nevedoma prezre ker je premalo praktičen, tudi ta potrebuje pomoči onih, katerim se sreča smehlja. Človek, ki je po volji Najvišjega prepuščen »Nesreči« v roke, da se igra z njim, kot se igrajo valovi morja z neznatnim čolničem, potrebuje li tudi pomoči? Seveda! Če prepusti Bog gotove ljudi trpljenju, odpira pot drugim, da si z dobrimi deli pridobijo nadaljnih milosti. Le v medsebojnem podpiranju, v oni veliki ljubezni, ki jo večina ljudi še ne pojmuje in razumeva, živijo Kristusovi nauki.

Kako pa deli plemenit človek miloščino, kako podpira nesrečneže in sirote? Daje morda le zato, da ga hvalijo ljudje ali da vidi, kako se obdarovani suženjsko klanja pred njim? — Kdor čuti v sebi atom božjega dostojanstva deli od izobilja, ker mu tako velewa notranji glas, a ne čaka hvale ne povračila.

Dekleta, pisala bi vam dolge povesti o revščini, a zdi se mi nepotrebno. Opazujte ve same v realnem življenju vaše bližnje, poiščite one, ki so potrebni materialne ali duševne pomoči, zbirajte in delajte ne za čast, temveč iz ljubezni do človeštva zavoljo ljubezni in usmiljenja Njega, ki je trpel za to človeštvo.

Ali rabite nasvetov da se lotite resnega dela na tem polju? Obrnite se na tajništvo Prosветne zveze — dekl. oddelek, pa Vam bo ustrezno.

Iz dekliških krožkov.

Prireditve. Dekliški krožek v Koritnici uprizori igro »Domen«, dekliški krožek v Tomaju »Junaške Blejke«, dekliški krožek v Vrhpolju »Živa pokopana«, dekliški krožek na Colu »Fabiola in Neža«.

Miren. Sklenile smo prirediti 10. maja svoj dekliški praznik. Povabile smo v ta namen g. zveznega tajnika, ki se je vabilu rad odzval. Na miren-skem Gradu smo se polnoštevilno udeležile maše in skupnega sv. obhajila. Pomembni nagovor nam ostane v trajnem spominu. Pripravile smo nato skupen zajutrek, pri katerem smo si sestersko med seboj postregle in se prijateljsko marsikaj pomenile. Na ta praznični dan našega krožka se bomo z veseljem spominjale in ga vsako leto obhajale. Bog živi!

Idrija. Naš dekliški krožek je razvil živahno življenje. Imamo redne mesečne seje; telovadba se vrši dvakrat na teden. Predavanja so skupna. Žalibog, da so skoro vsi večeri oddani drugim odsekom tako, da le redko-kekdaj pridemo na vrsto. Sesterskim krožkom pošiljamo lepe pozdrave.

Trnovo pri Kobaridu. Redni sestanki v našem krožku dajejo vsem članicam veliko pobude in veselja. Škoda, da so poletni večeri tako kratki in poljsko delo naporno. Težko vsakikrat čakamo »Čolniča« in »Vigredi«.

Idrija ob Bači. Vsakih 14 dni imamo redne sestanke. Zadnji sestanek je bil prav živahen, ker smo poskusile s praktičnim izvajanjem predavanja o lepem vedenju doma in v družbi iz 2. zvezka predavanj za dekl. sestanke. Osnutki za dekliške krožke bi nam bili zelo zaželeni.

Kanal ob Soči. V soboto ob 21. uri in v nedeljo ob 15. uri smo imeli zopet priliko videti našo vrlo »Dek. Marijino družbo« na odru. Spored je bil sledeči: 1. G. Pascoli: »La Nonna« - deklam. v italijan. — 2. »Junaško

deklet« - dvogovor. — 3. »Zvesta deklica« - deklamacija po narodni pesmi. — 4. »Alenčica — sestra Gregčeva« - prizorček v dveh slikah po narodni pesmi. — 5. Josip Pagliaruzzi »Rada« - deklamacija. — 6. »Junaške Blejke« - zgodovinska igra s petjem v štirih dejanjih. — Vsi igralci so kolikortoliko dobro rešili svojo nalogu. Kar pa je prireditev še bolj povzdignilo je bil na novo izdelani umetniški oder, ki je v igri »Junaške Blejke« predstavljal Blejsko jezero s cerkvico na sredi. Med pavzami pa je občinstvo kratkočasil neumorni »Tamburaški zbor«, ki je pod vodstvom g. Bajta sviral lepe slovenske pesmi. Lahko so Kanalcu ponosni na svojo mladino, posebno pa na dekleta, ki se ne ustrašijo nobenega truda in žrtvujejo vse za svojo narodnost in izobrazbo. Dekleta, le tako naprej po začrtani poti! Pogum in dobro voljo je treba imeti in vse se preмага.

Stric Joža.

Fojana. Obiskala nas je gč. Slavica Šuc iz Biljane, ki je imela prav lepo predavanje. Po živahnem razgovoru smo ustanovile krožek in začele z rednimi sestanki.

Našim dekletom! Dekliški oddelek je v zadnjih sejah razpravljal o dekliškem taboru. Kakor je razvidno iz poslanih prijav, je ogromna večina krožkov za to, da se vrši tabor na Sv. Gori. Natančnejši spored objavimo v prihodnji številki. — Za gospodinjski tečaj vlada veliko zanimanje. Tečaj se bo vršil tudi letos in sicer v avgustu. Krožki dobe pravočasno okrožnico. — Dekliški oddelek je razpravljal o dekliški noši, ki ima namen izpodriniti prismojene moderne judovske obleke in uvesti primerno, estetično nošo za naša dekleta. Krožkom bodo razposlani na ogled vzorci. — »Vigred« razpošiljamo vsem krožkom. Če bi kje lista še ne prejeli, naj nam sporoče.

Dijaški vestnik.

Lojze S.

Moj dolg.

Sto rok je sedaj na delu zame. Tisoč ljudi se je že zame trudilo in potilo. Vsi ti so ljudje, katerih jaz nisem nikdar poznal, katerih jaz nisem nikdar ljubil. Stolica, na kateri sedim, tlak, na katerem stojim, oglje, s katerim kurim ..., vse to, kar me obdaja in kar jaz dnevno uporabljam, so drugi zame pripravili.

Jaz se pa vsem tem nisem niti zahvalil!

Če pomislim, da se morajo ljudje truditi zame v rovih pod zemljo, kamor ne pride solnčna luč, da kopljejo zmeraj samo oglje, dan za dnem sključeni, upognjeni, brez veselja, brez sreče, brez upanja na večnost, da delajo dokler se ne uničijo, obolijo, izmzgajo do smrti ...

Če pomislim, da ljudje, ki mi služijo, stanujejo v onih velikih stanovanjskih hišah, ki so podobne vojašnicam, v mrzlih, vlažnih, temnih luknjah, kamor ne prodre solnce in zrak, da njih otroci rastejo brez matere, brez ljubezni, brez solnca in da bojo kaj kmalu prodani, pripuščeni najstrašnejši revščini, sužnosti in da se bodo potem tudi oni mučili pri strojih v tovarni ali pa na cesti ...

Kaj porečem k vsemu temu, če enkrat ... enkrat ... ne, morda celo sedaj hitro pride ura sodbe?

Kaj bom tedaj odgovoril Tebi, moj Gospod in moj Bog?

Ali res ni mogoče popraviti te vnebovpijoče krivice?

Ali res ne morem jaz prav nič storiti za te reveže?

Ali jim res ne morem prav nič dati? Nič nimam razun sreče, da Tebe posedujem, o Bog!

Da, in ravno to je, kar tem tisočem manjka! In glej, vendar mi tega nočejo vzeti. — Zakaj? Ker nočejo sreče! O, da bi jo zahoteli!

Belan Odisejevič:

V solnčnih dneh in srebrnih nočeh...

O solnčni goriški dnevi, o srebrne, zvezdnate noči — goriški studenci in nedolne otroške oči! Po vas je srce hrepenelo, ko daleč je v boli medlelo, trpelo je dvojno gorjé ... In vprašal sem srce:

»Kako je *doma* ti, kako?«

»Manj mraz mi je, malo bolj gorkó; pa še me trese, še mi je hudó ...

»O srce, ti si brezдно! Kdaj te napolnim, brezdnánje?! O kaj si povžilo željá mi že, spilo gorjá, sladkosti, bridkosti — kdaj bo zadosti, o kdaj?!«

»Ko pridemo v raj — *nič* prej! — Glej, tvoje telesne oči zrejo solnce, višnjevo, jasno nebo — kot da same Soče po njem tekó; in srebrne noči, svod z zvezdami — kot z belimi cvetkami posuti zastor! — *A srca, duše* doživljajo drugačne, oblačne dni, temne noči: *dušne* meglene dni, tuje temne noči ...«

Glasbeni vestnik.

V. Vodopivec.

„Mladikin“ koncert.

Koncert »Mladike« se je vršil dne 13. in 14. 6. v Gorici. Z zanimanjem sem šel preteklo soboto poslušat koncert Mladike; pričakoval sem veliko, upošteva je zmožnost mladega pevovodje Lojzeta Bratuža in njegovo ter njegovega zbora izvenredno požrtvovalnost. Večer za večerom so imeli pevske vaje skozi tri mesece. Taka gorečnost in taka žrtev mora roditi uspeh. In moje pričakovanje ni bilo zastonj. Pred vsem moram konstatirati velik napredek zbora od zadnjega nastopa sem. Prednašanje je bilo bolj živahno, dinamika fino umerjena, agogika mnogo boljša kot zadnjič. Ženski glasovi so bolj ustavljeni in mučne detonacije to pot, hvala Bogu, ni bilo. Ženski glasovi prevladujejo sicer po številu, a jih je krepka roka zborovodjeva držala nazaj, tenorji so se dobro držali in zlasti v višjih legah popolnoma zadostovali, basi pa so bili na več mestih prešibki in jih ni bilo mogoče razločiti iz vrvenja glasov, dasi se jim ne more odrehati dobre volje. Sicer pa so tudi basi prišli v vseh pesmih do veljave razven pri Premrlovi »Zakaj« in Kimovčevi »Tam za turškim gričem«. Lepo se je slišal nizki bas pri skladbi »Noč in Adriji« kakor sploh pri vseh skladbah mirnega značaja. Glede posameznih točk bi omenil: Adamičev Rožmarin me ni prav nič ogrel. Bolje bi bilo, ako bi dirigent intoniral to skladbo pol tona nižje v Des-dur. Soprani visokega »a« (brez priprave) niso mogli zadržati in se jim je vseh trikrat ta visoki glas zelo ponesrečil. Nekoliko bolj sta užgala naslednja dva zbora Adamičeva »Barčiča« in »Tekica«. »Tekico« so morali ponavljati — bila je res izvrstno zapeta. Naš znani tenorist Joško Bratuž je zapel štiri samospeve, bil je burno odobravan in moral je pridjati še peti samospev kot nameček. Prva dva samospeva Ravnikov »Iz daljave« in Ipavčev »Mak« nista prišla posebno do veljave, toliko bolj pa naslednja dva Hotzejeva »Majka« in »Ti«. Tu v mehki, melodični liriki je bil Bratuž v svojem elementu, tu je izlil svojo čustvenost in prisrčnost svojega glasu. Prednašanje je bilo umetniško dovršeno. Za ta dva samospeva smo Bratužu iz srca hvaležni. To je bil izreden užitek. Spremljanje gospodične Zale Vukove je bilo tehnično dobro, pri prvih dveh samospevih premočno pri zadnjih dveh pa popolnoma zadovoljivo. Svetovali pa bi gospodični Vukovi, da naj arpežira samo one akorde, kateri imajo pomenje za arpežiranje predpisano, ni pa pravilno arpežirati skoro vsaki akord. Drugače je bila pa njena igra prav dobra in radi bi jo slišali kot pijanistinj v samostojnem nastopu. Cel vspej je preobširen, da bi točko za točko ocenjevali. Najlepša Adamičeva skladba je bila: »Nekje Franciji«; izvrstno in z občutkom je bila tudi prednašana. Glavni del celega sporeda je bil posvečen E. Adamiču, Mladika je pela vseh njegovih »Šest pesmi« ktere je pred kratkim izdal Pevski oddelek Prosvetne zveze. Od drugih skladateljev so bile še na vspej: Kogojev: »Trenutek«, Ravnikova »Ženjica«, Premrlor »Zakaj«, veličastna skladba, ki pretrese mozeg in kosti, Kimov-

čev »Tam za turškim gričem«, ktero je zbor moral ponoviti in Voldopivčeva »Noč na Adriji«. S prednašanjem zadnje skladbe sem bil prav zadovoljen in je g. pevovodja prav dobro interpretiral moje misli. Tudi to skladbo so morali ponavljati. G. pevovodji je bil izročen v priznanje krasen cvetlični šopek — temu priznanju se pridružujemo tudi mi in vrlemu pevovodju in njegovemu zboru iskreno častitamo.

Pevskim zborom.

Tečaj za pevovodje in organiste v Gorici se bo vršil od 27. julija do 8. avgusta v prostorih Slov. Alojzije-
višča, ulica Ponte Isonzo 3. Poučevali se bodo sledeči predmeti: 1. *Glasb. teorija po Battke-ju* (g. Emil Adamič); 2. *Izobrazba glasu in teorija petja* (gdč. F. Ščekova); 3. *Harmonija in kontrapunkt* (g. R. Orel); 4. *Glasbeno oblikoslovje* (g. A. Gerbec); 5. *Zgod. razvoj slov. glasb. umetnosti* (g. A. Sever); 6. *Praktični pouk v dirigiranju* (g. S. Kumar); 7. *Greg. Koral* (g. D. Doktorič); 8. *Liturgija* (g. F. Terčelj).

Pri tečaju sodelujejo še: gdč.: G. Bortolotti (klavir), g. J. Bratuž (petje) in pevski zbor »Mladike«. Kdor se misli udeležiti tečaja, se more še vedno prigrasiti na Pevski oddelek »Prosv. Zveze«.

Koncerti. Letošnja poletna sezona znanu je več dobrospešnih koncertov. Kat. del. društvo v *Idriji* je priredilo pod vodstvom g. J. Žagarja s sodelovanjem društvenega orkestra dne 17. maja *cerkveni koncert*. Liturgične pesmi cerkvenega leta so bile miselno izbrane in vzorno prednašane. Izobraževalno društvo v *Šturijah* je nastopilo na binkoštno nedeljo z izbranim pevskim programom, ki je vseboval po večini umetne pesmi. Koncert je izpadel zadovoljivo. Pevski zbor v *Sv. Luciji* je pod vodstvom g. Zdr. Muniha nastopil dne 7. junija. Pevci so izvajali več lepih narodnih in ponarodelih točk. Jeftejeva prisega se je zboru posrečila, le orkester je zaostajal. »Mladika« v *Gorici* je priredila v soboto dne 13. jun. in nasle-

dnji dan lep koncert z izbranimi pesmami skladatelja E. Adamiča.

Nekaj pripomb h koncertom. Pri-
znan glasbenik nam je poslal naslednje poročilo: Po vsej deželi in mestih prirejajo koncerte. To dejstvo je zelo razveseljivo, čeprav prehajamo že v nekako »koncertomanijo«. In vendar opazujemo, da udeležba pri koncertih ni taka, kot bi jo človek pričakoval. To dejstvo sem opazil na deželi, kakor tudi pri Mladikinem koncertu v Gorici. Ne smemo metati vse krivde le na občinstvo, temveč si moramo tudi sami postaviti vprašanje, zakaj ljudstvo ne poseča tako številno koncertov, kot n. pr. dramske prireditve.

Odgovor je ta: Naš človek nima le ušes, temveč tudi oči in hoče, da pride oboje do veljave. Velikokrat se dogaja pri koncertih, da stoje na programu pretežke, neumljive in preveč moderne pesmi, ki občinstva prav nič ne ogrejejo. Morda bodo prišli naši dirigenti tudi do spoznanja, da je lepa narodna pesem, pravilno prednašana — polna umetnosti.

Poglejmo okrog sebe: Mi se dvigamo v umetno pesem, naše ljudstvo, zlasti naša mladina pa poje že italijanske popevke. Zakaj? Roke na srce in priznajmo odkrito: Oddaljili smo se od ljudstva in začeli peti le za »glasbenike«. Posledice uvidi lahko vsakdo!

Besede: »Ljudstvo je treba dvigati« pridejo v poštev šele tedaj, če se ljudstvu najprej približamo. In ta namen bi morali imeti predvsem vsi naši koncerti.

Telovadba.

Revizijsko poročilo o tehničnem delu in stanju telovadnih odsekov Miren, Gorica, Dornberg, Batuje, Šturje, Slap je podal telovadni revizor, ki je obiskal omenjene odseke v maju. Iz poročila posnemamo naslednje podatke:

Odsek *Miren* ima na razpolago prav dobre moči, ki bi se dale temeljito izvežbati. V redovnih vajah sem opazil še dokaj pogreškov, dočim izvajajo proste vaje precizno. Na orodju telovadijo razmeroma dobro in so sposobni za tekmo v srednjem oddelku. — Telovadkinje premalo vadijo zlasti redovne vaje. Proste vaje vadijo dobro.

Odsek *Gorica* razpolaga s 4 vaditelji, ki so zmožni izvežbati se v prav dobre pred-telovadce, ker imajo izborno podlago v redovnih in deloma v prostih vajah. — Članice zaostajajo v redovnih vajah.

Odseka Batuje - Dornberg imata krasno število članov. Opazil sem izredno zanimanje. Dognal sem isto, kot po večini v drugih odsekih. Proste vaje izvajajo boljše, kot redovne.

Treba bo pa paziti pri prostih vajah bolj na eleganco. Dva telovadca sta na orodju prvovrstna. — Pri članicah sem opazil vzorno disciplino, a precejšnje pomanjkanje v redovnih vajah.

Odseka *Šturje - Slap*. Člani, zlasti Slapenci, so že precej izvežbani. Splošno bo treba dobro in temeljito pretresti redovne vaje. — Pri članicah sem opazil nedostatke v disciplini. Prosti vaji znajo samo dve. Z ozirom na to, da sta odseka mlada, zaslužita v prizadevanju odkrito priznanje.

Skoro povsod se opaža pomanjkanje energičnega in tehnično izvežbanega vaditelja. Radi tega bo treba telovadne tečaje podaljšati.

Idrija. Telovadni odsek Kat. del. društva v Idriji priredi dne 28. junija telovadno akademijo z obširnim sporedom. Izvajali bomo članske proste vaje za oba naraščaja. Sledijo simbolične vaje, kolo, telovadba na orodju v dveh oddelkih. Vabimo vse brate in sestre, da nas ta dan obiščete. Bog živi!

Naše prosvetno delo.

Prosvetna zveza.

V tekočem mesecu je priredila Prosvetna zveza predavanja v Povirju, Sovodnjem, na Planini pri Vipavi, na Ustju, v Podgori, v Mirnu, na Bukovskem Vrh, v Logarščah, v Avčah in Dornbergu.

Nova društva so se ustanovila: na Vrsnem, v Povirju, v Logarščah in Zgornji Kanomlji. Snujejo se društva v Prebenegu, Libušnjem, Čadrgu, Kalu in Marijinem Celju.

Organizatorična tečaja se bosta vršila v tekočem mesecu dva in sicer

29. junija za kobariško okrožje na Iderskem in za Malničevo okrožje v Komnu. Tečaja so se dolžni udeležiti vse odborniki in odbornice društev okrožja. Vsakdo naj prinese s seboj poslovnik.

Letošnji fantovski tabor naj bi se na predlog nekaterih društev vršil na Sv. Višarjah. Prosvetna zveza bo predlog upoštevala z ozirom na to, da se na Sv. Gori letos vrši dekliški tabor.

Kaj je s knjigami? Prošnjo za knjige je vložilo več društev. Seveda bodo morala prizadeta društva z ozi-

rom na malenkostno število knjig potrpeti. Zato bomo v ona okrožja, kjer imajo društva najmanj knjig, poslali potovalno knjižnico. *Še enkrat pozivljamo vsa društva, ki imajo izposojeno potovalno knjižnico, naj za boje vrnejo, ker čaka veliko društev na knjige.*

Prireditve delajo nekterim društvom preglavice. Vkljub jasnemu pozivu ne vedo, kako vlagati prošnji. Bodi torej še enkrat v glavnem povedano! Prošnjo je treba vložiti na županstvo s potrebnimi prilogi. Istočasno ali pa še prej je treba poslati program s prestavo vsebine vseh točk na kvesturo v Gorici, ki program vidira. Dovoljenje izdaja torej županstvo, orožniki dajo le svoj »nulla osta«, kvestura pa svoj »visto«. Na igre, ki so bile že uprizorjene, se lahko sklicuje.

Naprašamo vsa društva po deželi, da naj pošljejo čimprej »Dramatičnemu oddelku« Pr., zv. v Gorici dovoljenja, ki so jih dobila od strani oblasti za njih prireditve, kajti s tem bo jako olajšano delo društev za doseg dovoljenja od strani oblasti za prireditve, ki so se že vršile.

Okrožja.

Izlet brijskega okrožja k Sv. Gendri. V nedeljo 17. maja so priredila društva iz brijskega okrožja izlet k Sv. Gendri. Krasen pomladanski dan je privabil nad sto izletnikov na Vrhovlje, kjer so že v ranem jutru začeli pritrtkavati v zvoniku naši fantje. Zbrali so se društveniki in društvenice iz Števerjana, Biljane, Podsabotina, Fojane in zastopstvo iz Oslavije.

V lepi vrhovljski cerkvi je daroval mašo in imel prekrasen nagovor g. zvezni tajnik. Po maši smo med petjem in vrskanjem marširali na Sv. Genderco. Vkljub precejšnji vročini smo bili vsi prav veseli. Na trati pri razrušeni cerkvi smo se utaborili. Predsednik okrožja g. Hlede je imel

pozdravni nagovor. Odzdravili so gg. predsedniki: Terčič Jan. iz Podsabotina, Polenčič Al. iz Biljane, Mužič Jož. iz Števerjana, Šibav Ciril iz Fojane in gg.čni načelnici Angela Maraž in Marica Prinčič. K besedi se je oglasil tudi g. zvezni tajnik, ki je bodril vsa društva k skupnemu odločenemu delu. Pri Kobalariu smo dobili malo okrepčila in se nato veselo prepevaje vračali domov. Izlet je napravil na vse udeležence najlepši vtis in nam ostane v trajnem spominu.

Joško Mužič, okr. tajnik.

Tolminsko prosvetno okrožje je v svoji seji sklenilo naprositi P. Z., da mu pošlje prepotrebne knjige zlasti za nova društva, ki jih misli ustanoviti oz. poživiti. Društva v okrožju se pridno gibljejo. Prireditvi, ki sta jih uprizorili društvi v Poljubinu in Zatominu, so krasno uspele. Glede organizatoričnega tečaja bo sklepala prihodnja seja.

Iv. Semič, okr. tajnik.

Kobariško okrožje je v seji 17. maja sklenilo naslednje: Organizatorični tečaj se bo vršil dne 29. junija. Ustanovili smo društvo na Vrsnem. Okrožje šteje sedaj 12 društev. S privolenjem P. Zv. ohrani okrožje isti obseg. Sklene prirediti okrožni izlet na Matajur. Društva pridno delajo: Na Iderskem so uprizorili igro »Tihotapec«, na Kredu »Vraže«, v Trnovem se pripravljajo na igro »Razvalina življenja«, na Drežnici »Stari in mladi«, na Livku »Dom«, Svino in Staro selo uporabljata vestno knjižnico. Naprosi se Zvezo za predavanja.

Jan. Manfreda, okr. preds.

Mahnicevo okrožje je imelo prvo redno sejo dne 17. maja v Komnu. Pri seji so bili navzoči zastopniki društev iz Štanjela, Kobjeglave, Pliskovice, Velikega dola, Gorjanskega in Svetega. Sejo je vodil okr. predsednik V. Jazbec. V razpravo je prišla okrožnica P. Z. Sklene se prirediti organizatorični tečaj za Mahničevo okrožje dne 28. jun. v Komnu. Okrožje

potrebuje za društva knjig in predavanj. Prihodnja okrožna seja se bo vršila v Gorjanskem.

Petelin Al., okr. tajnik.

Baško okrožje je sklicalo okrožno seja dne 10. maja v Podmelec. Seje so se udeležili po večini vsi zastopniki društev. Organizatorični tečaj naj se vrši v Podmelcu. Revizor P. Kogoj poroča o stanju društev. Izčrp-

no in pregledno revizijsko poročilo se pošlje v pretres P. Z. Okrožje potrebuje knjig. Odbor je najodločnejše obsodil napade na Prosv. zvezo, ki jih je prinašala »Edinost« in izrazil željo, naj bi šla Prosv. zveza neustrašeno po dosedanji poti naprej. Okrožni izlet bo organizirala Čitalnica v Podmelcu od srede avgusta naprej. Prihodnja seja se bo vršila na Koritnici. *Mih. Podoreh, okr. tajnik.*

Društva.

Vrsno. Rojstna vas Simona Gregorčiča je ustanovila Prosvetno društvo in ga včlanila v Prosvetni zvez. Ponosni smo na ta korak in pozivljamo mladino, naj se z vso dušo oprime prosvetnega dela. Na ustanovnem občnem zboru, ki se je vršil 16. maja, je bil izvoljen naslednji odbor: Berginc Iv., preds., Skočir Ant., podpreds., Skočir Fr., tajnik, Sivec Ant., blag., Skočir Marij, knjižničar, Gregorčič V., gospodar. Pri ustanovitvi društva je zastopal P. Z. okrožni predsednik I. Manfreda. Novemu društvu želimo vztrajnosti!

Goče. Ta dopis bo menda prvi iz našega društva »Nanos«. Ker ste že v časnikih čitali o lepem uspehu naše prireditve, vam je tem potem ne bomo natančneje opisovali. Rečemo le: veseli in zadovoljni smo bili z izidom. Naš odbor je sestavljen takole: Emil Kodre, preds., Jožef Ferjančič, podpreds., Franc Ferjančič, blag., Cvetko Fabčič, taj., Franc Jamšek, knjižničar, Ivan Jerončič in Jož. Pavlič, preglednika.

Povir. Na Vnebohod je predaval v našem društvu g. inženir Rustja, ki smo mu zelo hvaležni. V odbor smo izvolili naslednje člane: Kariž Ivan, Božeglav Fr., Skok Andr., Štok Ivo, Kocjan Ant., Renčelj Milka in Barbič Mih. Kličemo vsem: Neustrašeno naprej!

Col. V soboto 16. maja je naše društvo izročilo častno diplomu g. žup-

niku J. Jancu, ki je z neumornim delom in poučevanjem petja veliko pripomogel do društvenega procvita. Giblamo se pridno. Naša dekleta so si nabavila Marijin kip v društveni sobi. Da pa tudi fantje ne bomo zadnji, smo tudi mi vkupili kip Srca Jezusovega ter bomo na društveni praznik posvetili celo našo društveno družino božjemu Srcu. Tako vlada v našem društvu pravo prisrčno veselje. Dekleta se pripravljajo na igro »Fabijola in Neža«. Kako bo igra uspela, bomo poročali prihodnjič.

Štomaz. Neustrašeno gremo naprej. Nekaj smeti je burja odnesla, pa nič zato — imamo vsaj hišo snažno. Fantom, ki so odšli od doma, smo priredili lepo slovo. Pripravljamo se na večjo društveno akademijo, ki bo najbrže koncem junija. Vsem društvom Prosvetne zveze kličemo: Bog z vami in sreča junaška!

Lom. Igra »Krivoprisežnik« je dobro izpadla. Dež je sicer lil, a ni prav nič oviral številne udeležbe. Pevski zbor se je tudi postavil. Po igri smo imeli prijateljski sestanek, kjer so bili navzoči tudi zastopniki društev iz Lokovca in Avč. Okrožni predsednik g. Kovačič in g. zvezni tajnik, ki je bil pri prireditvi tudi navzoč, sta nam spregovorila par lepih, bodrilnih besed. Hvala jima!

Bilje. Prireditve »Dekle z biseri« je bila številno obiskana. Zahvaljuje-

mo se tem potom najlepše zvezinemu režiserju g. Mar. Bratužu za njegov trud. Uspehi so nam dali novo korajžo.

Ustje. Na binkoštni pondeljek nas je prišel obiskat g. zvezni tajnik. Zbrali smo se v društveni sobi, kjer je gosp. predavatelj v poučnih besedah orisal, kako naj društvo praktično dela in se varuje bolezni. Ob tej priliki smo dobili novega poguma. Lepa hvala gg. predavatelju kakor tudi g. okrožnemu predsedniku Breclju. Neustrašeno se hočemo ravnati po navodilih. Bog živi!

Dornberg. V tem mesecu smo imeli predavanje. Predaval je g. Bednarik o zgodovine slov. naroda. K vojakom je odšel vnet član društva in junak našega odra France Pavlica. Društvo mu je priredilo skromen, a pristrčen poslovljni večer.

Dramatični zbor pripravlja zanimivo igro »Domen«, ki jo misli v kratkem uprizoriti. Fantje, dekleta in naraščaj telovadi -- pevci se učijo nove pesmi.

Črni vrh nad Idrijo. Zadnji dve leti se je opazilo v našem društvenem življenju mrtvilo. Zato se je tudi občni zbor sešel šele po odmoru dveh let, letos pred Veliko nočjo. Iz poročil na občnem zboru je posneti, da so bili vzroki zastoja v društvenem življenju splošni in posebni. Splošen vzrok, ki je zadržaval vsa in tudi naše društvo v agilnem delu, je bilo preganjanje društev s strani oblasti. Društveno delovanje je bilo omejeno iz večine na čitanje knjig, ki jih je bilo v pretekli poslovni dobi izposojenih iz društvene knjižnice blizu 5000; v društveni sobi pa je bilo na razpolago 16 raznovrstnih časnikov in revij, ki so se jih člani istotako pridno posluževali. Pa tudi društveniki sami so bili naročeni na razne časnike, »Čolničev« n. pr. prijadra k nam vsak mesec 83 izvodov. Skupno s podružnico Km. del. Zveze je društvo priredilo socialno - gospodarski - politično - pedagoški tečaj, dekleta pa so

imela redne mesečne sestanke; na odru smo nastopili 3 krat, izleta sta bila dva: v Lepi dol in na Javornik — in s tem bi bilo naše dvoletno udejstvovanje pri kraju, če ne omenjam nič tamburaškega zbora, ki je nastopal ob društvenih prireditvah.

Poleg splošnih ovir pa so — kakor rečeno — še posebne ovire v našem društvenem življenju. Ni da bi jih tu razkladali, na naši dobri volji in idealizmu je ležeče, da v velikem delu za prosveto in izobrazbo premagamo vse, kar bi nas hotelo ovirati. Saj ni lepšega in plemenitejšega, pa tudi ne človeka vrednejšega dela nego je izobraževalno delo, ki donaša koristi i srcu i umu. Po letošnjem občnem zboru se je osnoval še fantovski odsek; tako je vstreženo vsem dobromislečim fantom, ki bodo svoj odsek čuvali kot najdražji zaklad, v njem gojili prijateljstvo in vnemali drug družega za vse, kar je dobro, resnično in lepo.

Poročilo o društvu ne bi bilo popolno, če ne bi omenili dveh izgub, ki sta društvo doleteli lansko leto. Preč. g. domači župnik Ivan Abram, sostanovitelj in velik dobrotnik društva, ki je dolgo vrsto let zanj očetovsko skrbel in mu oskrbel na svoje stroške skoraj polovico knjižnice, je umrl 6. oktobra 1924. V znak hvaležnosti smo mu položili venec na grob in naročili slovesno zadušnico, kateri so mnogi društveniki prisostvovali. Druga, tudi občutna izguba nas je zadela, ko je gdč. Albina Vidmar, sedaj g.a Zupan zapustila Črni vrh. Praden je odšla od nas smo se poslovili od nje in ona od nas v domačem poslovljnem večeru. Oba bomo ohranili v naši društveni zgodovini v častnem spominu.

Iz Podgore. Kdo bi si bil mislil, da bo ta temelj zdrave prosvete, katerega smo položili koncem preteklega leta, tako trden in vstrajen tu v Podgori, ki ima prebivalce različnih mišljenj in idej, kakor tudi narodnosti. Zelo redki so bili oni ljudje, ki so imeli kako upanje na uspeh, za to pa

gre tem večja zahvala preč. g. kuratu S. Staniču, da se je z vso vnemo oprijel tega, ne baš lahkega delovanja v korist vseh onih, ki niso še prav sužnji podle strasti in v vsakem oziru škodljivega plesnega norenja. Ob ustanovitvi so nam naši sovražniki kulturnega procvita v Podgori obetali pogin, a mi jim kličemo: »Zatrli nas niste spečih, ne boste nas bedečih!« Naši nasprotniki se na vso moč trudijo, da bi nam še ta drobec nepokvarjene mladine iztrgali in jo spravili na tisto pot, katera pelje v neizbežno duševno in telesno pogubo — *na zaprašena plešišča*.

V tem kratkem času odkar obstoja naše društvo smo že imeli dva kulturno zabavna večera; napravili smo si svoj oder, ustanovili telovadni odsek, dramatični krožek, kateri precej dobro napreduje, o pevskem odseku pa žali Bog ne moremo do sedaj še govoriti, ker nimamo stalnega pevovodjo. Imeli smo tudi svoj izredni občni zbor. Telovadkinje se tudi še gibljejo. Telovadci pa prav dobro vadijo in pilijo vaje. Vsa čast korajžnim fantom! V mesecu maju smo romali na Sv. goro, nato smo v smeihu in petju udarili kar proti Kanalu, ter tako napravili prvi društveni izlet. Ob sklepu tega malega sporočila v »Našem Čolniču«, pa prav na srce polagam vsem članicam in članom: »Opustite enkrat tisti ples, zavist in bahaštvo, da bo v društvu bratstvo in medsebojna ljubezen, da bomo res tudi mi enkrat lahko rekli, da je tudi v našem društvu doma tisti duh, ki je potreben za procvit in uspeh vsakega društva.« Bog živi podgorsko mladino!

Slap pri Vipavi. Pokopali smo 28. aprila vnetega drustvenika Maksimilijana Trošta. Veličastnega pogreba so se udeležili drustveniki polnoštevno. Poslovil se je od pokojnika v imenu društva L. Furlan. Pevski zbor je pod vodstvom gč. Justin zapel tri ganljive žalostinke. Blagi prijatelj,

počivaj v miru in vodi nas s svojim zgledom!

Sovodnje. Kar smo sklenili, smo naredili. V soboto dne 27. aprila smo imeli v svoji sredi odposlanca Prosv. zveze, ki nam je v lepem govoru pojasnil cilje in način drustvenega delovanja. Naš sklep je: Tudi Sovodnje mora imeti krepko, procvitajoče in delavno društvo!

Idrija ob Bači. Lep uspeh je imela naša drustvena prireditev v nedeljo dne 28. aprila. Priredili smo igro »Tri sestre« v lepo okrašenem stogu. Občinstvo se je kar trlo in vkljub slabemu vremenu je bila udeležba naravnost presenetljiva. Igralci in igralkе so nastopali vzorno. Pevski zbor se je postavil. Tamburaški zbor iz Podmelca zasluži polno priznanje. Zvečer smo priredili zabavni večer, katerega se je udeležil odposlanec P. Z. in bratski pevski zbor iz Slapa. Prireditev nam ostane v trajnem spominu.

Zakojca. Naše izobraževalno društvo je priredilo na Velikonočni ponedeljek igro »Lovski tat« in veselo igro »Jeza in kes«. Med odmori nas je presenetil s smešnim kupletom »Narobe svet« g. A. Trpin, ki je moral kuplet na splošno željo večkrat ponoviti. Posebna zahvala gre na tem mestu pevskemu zboru z Bukovega, ki je mojstersko zapel več izbranih pesmi. Na Belo nedeljo sta nas obiskala odposlanca Prosvetne zveze, katerima se najlepše zahvalimo za krasni predavanji. Le še kaj kmalu pridite!

Števerjan. Dne 15. II. se je vršil pri našem društvu redni občni zbor. Navzočih je bilo precejšnje število članov. Odborniki so podali svoja poročila točno in obširno. Na dnevnem redu so bile tudi volitve. Izvolil se je ponovno stari odbor z malimi spremembami. Predsednik Mužič Jožef, tajnica Angela Maraž, blag. Trpin Franc, knjižničarka Hlede Valerija, gospodar Terčič Alojz. Pretresalo in ugibalo se je različno. Končno je

bil sestavljen približni načrt za nadaljno društveno delovanje, ki naj bi prinesel mnogo veselja in koristi.

Orehok. Redni občni zbor našega društva se je vršil dne 1. marca. Udeleženi so bili vsi člani dotedanjega odbora in nad dve tretjini večino starih članov. Na novo se je vpisalo še sedaj pet članov. Po kratkem navduševalnem nagovoru č. g. Ivana Mozetič upravitelja se je prešlo na dnevni red. Volitev novega odbora. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči: Predsednik: Franc Abram, tajnik: Franc Razpet, blagajnik: Filip Mavri, knjižničar: Martinjan Golob, Štefan Čelik, Franc Flander, zaupnika in dva namestnika.

Ravne. Slov. prosvetno društvo »Žora« v Ravnah Cerkno sporoča, da se je vršil dne 8. febr. 1925. redni letni občni zbor. Pri istem se je ugotovilo, da v preteklem letu društvo ni delovalo ampak komaj životarilo. Odstopili so iz odbora predsednik, tajnik in blagajnik, zatem se je vršila volitev novega odbora. Potom tajnega glasovanja so bili izvoljeni: Predsednik: Prezelj Anton, Ravne 39; podpredsednik: Svetičič Janez, Ravne 51; tajnik: Jožef Prezelj, Ravne 40; blagajnik: Prezelj Peter, Ravne 43; knjižničar: Mažgon Janez, Ravne 63. Novi odbor je pričel takoj s spodbudnim delovanjem. Organiziral je veselični odsek z nalogo, da isti uprizori kako predstavo v tem letu. Določili so se tudi društveni večeri kateri naj se vršijo pod vodstvom P. Bevka, št. 59.

Zalošče pri Dornbergu. Dne 22. 2. 1925. smo imeli tretji redni občni zbor s sledečo izvolitvijo: Preds.: Andrej Vodopivec; podpreds.: Josip Lisjak; tajnik: Anton Saksida; blagajnik: Anton Saksida; knjižničar: Anton Vižintin; društveni gospodar: Ivan Rojc. Nadzorstvo: Angel Saksida, Franc Kavčič.

Vipava. Na občnem zboru dne 21. decembra 1924. se je konstituiral sledeči odbor: Predsednik: Anton Fer-

jančič; podpredsednik: Ivan Ferjančič; tajnica: Francka Janežič; namestnik Igracij Breitenberger; blagajnik: Ivan Šček; namestnica Anica Prelec; knjižničarka: Francka Fabčič; gospodar: Franc Skapin.

Otalež. Dne 22. februarja je imelo Slov. izobraževalno društvo v Otaležu svoj redni občni zbor, na katerem se je izbral sledeči odbor: Predsednik: Zajc Jernej, Plužnje 44, podpreds.: Zajc Franc, Jazne 233, tajnik: Kos Josip, Otalež, blagajnik: Oblak Franc, Plužnje 164; knjižničar: Bevk Jožef, Otalež 238; Knjižničarju v pomoč: Božič Viktorija in Magajne Marija; gospodar: Povšič Mohor, organist; Pregledovalca računov: Kacin Valentin, Plužnje 29 in Vehar Jožef, Otalež 193. — S poukom petja, zlasti s teorijo se prične po Veliki noči. vsako nedeljo popoldne.

Št. Vid pri Vipavi. Dragi »Čolnič« sprejmi naš prvi dopis iz našega kota. Naše društvo je oživel. Ustanovni občni zbor smo imeli 14. 8. 1924. Redni občni zbor se je pa vršil 8. svečana 1925. Udeležba je bila izredna. Udeležilo se je okrog 60 članov(ic), večinom mladina. Iz poročila odbora smo poznali, da se društvo oživlja na vseh poljih društvenega delovanja. V dokaz je prejel odbor zaupnico, tudi za nadaljno delovanje. Člani odbora so sledeči: Č. g. Ivan Kovač, preds.; Jože Premru, podpred.; Viktor Vitežnik, tajnik; Franc Fabčič, blag.; Marija Terčelj, knjižn.; Ivan Skupek, gospodar in Ferdinand Prekrsky, odbornik. Dalje Jernej Božič in Franc Mislej revizorja. Čolničev imamo čez 20.

Telovadni odsek še precej dobro deluje. Sedaj šteje 22 marljivih članov in 12 članic. Najhuje za odsek je, ker nimamo primernih prostorov; zlasti za vaje na orodju in atletiko. Veselje je veliko zlasti med mlajšimi. Vodstvo je sledeče: Viktor Vitežnik, načelnik; Ferdinand Prekrsky, vadiatelj. — Ivanka Prekrsky, načelnica, Ivanka Rosa, vaditeljica.

Zakriž pri Cerknem. Preljubi »Naš čolnič«! Sprejmi tudi od našega društva par vrstic. Zadnja revizija nas je spravila dokoncu. Fantje so z neumorno pridnostjo nabrali denar za harmonij in nabrali v petih dneh za našo vasico neverjetno visoko svoto 700 lir. Prej kot smo pričakovali se je oglasil v društveni sobi harmonij in veselje do društva se je podvojilo. Zahvala za to gre največ gg. Razpetu V., Peternelj I., Hadalin D., Planinc O., Hadolin J. in Purgar Iv. Dne 11. januarja smo imeli občni zbor, katerega so se udeležili polnoštevilno člani in članice. V odbor so bili izvoljeni sledeči člani:

Otar Simon, preds., Peternelj Iv. podpreds., Planinc Otmar, tajnik, Hadalin P. blagajnik, Marija Planinc, knjiž., Purgar Iv. in Hadalin V. preglednika. Društveniki so se najlepše zahvalili bivšemu neumornemu predsedniku za triletno vzorno vodstvo. Dne 22. februarja smo uprizorili veseleigri: Boi za doto in Čevliar. Z igralci so bili vsi prav zadovoljni. Vsa čast vrlim društvnikom!

Koncert v Šturijah. Na binkošno nedeljo nas je povabilo štursko »Slov. izobr. društvo« na koncert njihovega pevkega zbora pod vodtvom veleč. g. A. Lebana tamošnjega župnika in pevovodje.

Treba je povdariti, da vlada za šturski pevski zbor pod sedanjim g. pevovodjem veliko zanimanje po celi vipavski dolini. Saj ni čudo. V teh razburjenih časih si ljudje, utrjeni od vsakdanjih naporov, zaželiyo duševnega užitka, da tako vsaj nekaj trenutkov pozabijo moreče vsakdanje skrbi.

Takoj pri uvodni točki V. Bellini: Odlomek iz Norme mešani zbor s spremljevanjem klavirja (g. sodnik Vuga) smo bili prepričani, da imamo pred seboj boljši zbor in boljšega pevovodjo, kateri bi bil v ugodnejših položajih zmogel podati občinstvu še večji glasbeni užitek. Skladba se je lepo skladala s klavirsko spremljavo

in jo je občinstvo, čeravno italijanščine nezmožno, z užitkom poslušalo. Izvajanje ni delalo nikake sramote velikemu italijanskemu mojstru-komponistu.

Sledila je E. Adamičeva: »Fantovska« moški zbor, katera zahteva od zbora precej tehnike, kajti Adamič ima svoje vrste muziko, v kateri kar mrgoli raznih drznih skokov z nižave v višavo in narobe, raztrganih stavkov, atleracij itd. A skladba je bila dobro naštudirana. Le v začetku se je zdel ritem prepočasen.

Če omenim še druge mešane zborre V. Vodopivec: »Ptici«, P. Hugolin Sattner: »Po zimi iz šole«, in A. Grum: »Venček narodnih«, moram priznati, da je bil tGrumov »Venček« najlepše podan. Občinstvo je pri izvajanju kar vtihnilo, kar je najboljšje priznanje pevskega zboru, kajti slednji mora občinstvo nehotе pritegniti nasé, takorekoč mu za ta čas vzeti lastno voljo. Skladbo so morali ponoviti. Sattnerjeva: »Po zimi iz šole« se je vsaj meni zdela nekoliko preveč razkosana. Tudi bi ne bil škodil v nekaterih delih živahnejši ritem. Vodopivčeva: »Ptici« je bila precej čedna. Gerbičev: »Rožmarin«, moški zbor je skladba bolj starejšega datuma, vsaj meni se tako zdi ter ji manjka živahnosti. Vodopivčeva: »Dekle, daj mi rož rudečih«, je bila čedna. Izmed ženskih zborov je bil R. Orel: »Venček beneških narodnih« najlepši, skoro bi se reklo, da je bil krona celemu koncertu. Občinstvo je upravičeno burno ploskalo. Ferjančičeva: »Šivilja« je bila glasbeno na najnižji stopnji. Moje mnenje je, da je bil za to skladbo ženski zbor številno prešibak, kar se je zlasti altom v nižavi poznalo. V splošnem: vsa čast!

Če še omenim, da je bil g. baritonist Kolavčič mož na svojem mestu, bi skoro po večini vse povedal. Šturski pevski zbor je na svojo prirediteljev upravičeno ponosen.

Fr. Premrl, pevovodja.

Uganke.

(Urednik: P. Butkovič, Zgonik).

Rešili so posetnici

1. Portugalska, 2. Črkostavec:

Krivec Franc, dijak, Idrija ob Bači 15 Sv. Lucija; Gregorčič Janez, Koseč 17, Drežnica; Čibej Antonija, Zapuže 40, Ajdovščina; Štrukelj Viktorija, Lom Tolm. 28, Sv. Lucija; Črmelj Pavlina, Koper; Kette Franc, Dolnje, Planina; Ličen Franc, Brje, Rihenberg; Mravlje Franc, Čeplez, Cerkno, Paljk L., Lokavec; Anton Šturm, Šturmi, Livek; Hrast Simon, Livek; Anton Hrast, Livek; Likar Zofija, učenka, Gore nad Idrijo; Iz. dr., Livek; Ferjančič Jožef, Ustje, Ajdov-

ščina; Ivančič Josip, Šebrelje p. Slap ob Idriji; Hladnik Jožef, Col; S. A. Žerjal, Marjanišče, Ljubljana; Oražem Ivan, Marjanišče, Ljubljana; Poljšak Ema, Trebižan Angela, Dolenje.

Müller A., Müller Fr., Marinšek Leopold, dij. v zavodu sv. Stanislava Št. Vid v Ljubljano.

Izžreban je bil Krivec Franc iz Idrije ob Bači.

Prekotična uganka.

(Nace Cuderman.)

a							a
	a	a	a	a	b	c	e
	e	e	e	i	i	i	i
	j	j	j	k	k	k	k
	l	l	l	m	m	m	n
	n	n	o	o	o	o	o
	p	r	r	r	r	s	s
	t	t	t	v	v	v	z
ž							ž

Dva soglasnika

Prvi dogodek človeku,

Otrokom prijatelj,

Rastlina (začimba),

Posoda,

Dekletov cilj,

Ime papeža,

Reka v Srbiji, reka v Egiptu.

Dva soglasnika.

Pravilno rešene besede povedo poševno od leve proti desni navzdol nam ljubo, nasprotno pa od desne proti levi poševno navzdol nan neljubo osebo.

(Glej naslednjo stran).

**Kam pošiljajte dopise? Na uredništvo
„Čolnica“, Corso Verdi 37, Gorica.**

Posetnica

Oskar. — Bilje.

*Pavel Rojec**o - a***Opozorilo.**Ugankarji naj pošiljajo rešitve
v kuverti.Kdor pošlje pravilni rešitvi in bo iz-
žreban, dobi za nagrado *France Bevk:*
Bedak Pavlek.

Kakega stanu je ta človek?

Vsak zaveden društvenik mora imeti:

„Naš čolnič“ in „Poslovnik“

Brez agitacije ni uspehov. Torej?

ERNIA**OZDRAVLJENA**
Z NAJNOVEJŠIM PASOM BROOCK**MIRODILNICA IN DIŠAVNICA****E. GRAPULIN****GORICA** - nasproti ljudskemu vrtu
CORSO VERDI 27. - GORICA